

TÜRKİYE PROFESYONEL FUTBOL LİGLERİNDE SON YILLARDA TAKIMLARIN SÖZLEŞME İMZALADIKLARI ANTRENÖR SAYILARININ İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE NUMBER OF COACHES THAT THE TEAMS HAVE SIGNED A CONTRACT IN RECENT YEARS IN TURKISH PROFESSIONAL FOOTBALL LEAGUES

Anıl SİYAHTAŞ

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği, Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0001-6477-7298

ÖZET

Araştırmanın amacı, Türkiye profesyonel futbol liglerinde takımların sezonluk sözleşme imzaladıkları teknik adam sayılarının belirlenmesi, son yıllarda futbol antrenörleri sayısını tespit etmek ve bu alanda yapılacak farklı çalışmalara referans olmaktır. Araştırma verileri Türkiye Futbol Federasyonu'nun (TFF) yıllık olarak yayımladığı 2015-2016, 2016-2017 ve 2017-2018 sezonlarına ait faaliyet raporlarından temin edilmiştir. Araştırma bulgularında son 3 sezon incelendiğinde 18 takımın mücadele ettiği Spor Toto Süper Lig'de takımlar her sezon 41 teknik adamla (yabancı uyruklu dahil) profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2,27 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonu son faaliyet raporuna göre futbol antrenör sayısı 26.492 olarak görülmüş aynı şekilde son faaliyet raporunda belirtilen kadın futbol antrenör sayısı ise belirtilen toplam sayının içinde 240 olarak tespit edilmiştir. Bu toplam sayının içinde 547 antrenör UEFA Pro Lisansına sahipken 1.993 antrenör UEFA A Lisansına sahiptir. Ayrıca 3.713 antrenör UEFA B Lisansına, 11.848 antrenör de TFF Grassroots C Lisansına sahiptir.

Anahtar kelimeler: Futbol, Futbol antrenörü, Futbol antrenör lisansı

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the number of football coaches in the professional football leagues of Turkey, to determine the number of football coaches in recent years and to reference the different studies to be carried out in this field. Research data were obtained from the annual reports of the Turkish football federation (TFF) for the seasons 2015-2016, 2016-2017 and 2017-2018. When examined in the last 3 seasons, 18 teams in the Spor Toto Super League each season, 41 football coaches (including foreign nationals) signed a professional team technical responsible contract and 2,27 football coaches per team were found to be. According to the last annual report of the 2017-2018 season, the number of football coaches was 26,492 and the number of female football coaches in the last annual report was 240. In this total number, 547 coaches have a Uefa Pro license, while 1,993 coaches have a Uefa A license. In addition, 3,713 coaches have a Uefa B license and 11,848 coaches have a TFF Grassroots C license.

Keywords: Football, Football coach, License of football coach

1. GİRİŞ

Spor, bireylerin fizyolojik ve psikolojik olarak sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve motorik özellikleri belirli bir düzeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur. Sağlıklı bir kuşağın geliştirilip, sürdürülebilmesinde ana eğitim aracı olmakla birlikte bireylerin fizik ve ruh gelişimlerini sağlamalarında sporun yeri büyüktür (Yetim, 2016). Geçmişten günümüze tüm dünyada en fazla ilgi gören spor dalı şüphesiz futbol branşıdır. Futbol batıdan doğuya, kuzeyden güneye

dünyanın her yerinde 7'den 70'e oynayan ve seyreden, geniş kitlelere hitap eden dünyada popülaritesi en yüksek spor dalıdır. Oynayanlara ve seyredenlere büyük keyif vermesinden dolayı Orta Asya'dan çıkıp tüm dünyaya hızlı bir şekilde yayılarak kalıcılığını korumuş ve bugünkü popülaritesine ulaşmıştır (Donuk ve Şenduran, 2006). Futbol, ilgi çekiciliği ve zevkli uygulaması ile geniş toplum kitlelerinin ilgi odağı haline gelmiştir (Günay ve Yüce, 2008). Öyle ki Türkiye Futbol Federasyonu'nun (TFF) yaptırdığı Futbol Kamuoyu Araştırması'na göre (2005) Türkiye'de spor denince insanların %52.7'sinin aklına futbol gelmektedir (Özsoy, 2011).

Futbol, bugünküne en yakın halde 17. yy'da İngiltere'de oynanmaktaydı (Erdoğan, 2008). Futbolun İngiltere'de ortaya çıkardığı büyük ilgi, 26 Ekim 1863'te alanında yine bir ilk olan İngiltere Futbol Federasyonu "Football Association" un kurulması ile sonuçlanmıştır ve bu tarih, modern futbolun doğuşu olarak kabul edilmektedir (TFF yayınları, 1.Cilt, 1992 akt; Altıok, 2017). Modern anlamda ilk futbol kulübü 1885 yılında "Sheffield United" adıyla İngiltere'de kurulmuştur. Futbolun ilk kuralları Futbol Federasyonu tarafından 1896 yılında belirlenmiştir. Bu kurallar zaman zaman değişikliğe uğrayarak bu güne gelmiştir (Uğur, 2014).

Uluslararası müsabakaların organizasyonunda tam ve yetkili olarak dünya futbolunu yöneten, kuralların değiştirilmesine karar veren kuruluş, 21 Mayıs 1904'te yedi ülkenin (Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İspanya, İsveç ve İsviçre) federasyonlarının bir araya gelerek kurdukları Uluslararası Futbol Federasyonu'dur (FIFA) (İnal, 2004 akt; Donuk ve Şenduran, 2006).

Avrupa futbolunun en üst birimi Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) ise, 15 Haziran 1954'te İsviçre'de kurulmuştur. Kuruluş amacı Avrupa futbol federasyonları adına çalışarak futbolu geliştirmek, daha geniş kitlelere tanıtmak ve üye ülke federasyonları arasında sürekli bir uzlaşmayı sağlamaktır (Donuk ve Şenduran, 2006).

Modern futbolun Türk toplumuna gelmesi 19.yy sonlarına rastlamaktadır (Donuk ve Şenduran, 2006). Türk sporuna federatif yapıyı ve müsabaka organizasyonunu kazandıran en önemli spor branşı futboldur. Futbolun örgütlenmesi de çeşitli aşamalardan geçerek günümüze gelmiştir (Uğur, 2014). Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 1920'de faaliyette bulunmasıyla Türk futbolu için de önemli adımlar atılmış ve bununla birlikte 1923'te ilk spor teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) ve buna bağlı olarak Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) kurulmuştur. 21 Mayıs 1923'te Türkiye Futbol Federasyonu'nun FIFA'ya kabul edilmesiyle, Türkiye dünya futbolundaki yerini almıştır (Donuk ve Şenduran, 2006).

Futbolda başarının en önemli faktörü antrenörlerdir (Uğur, 2014). Yerlisu'ya (2006) göre de spordaki başarıyı etkileyen en önemli faktörlerden biri de antrenördür, çünkü sporcu ne kadar yetenekli olursa olsun veya ne kadar çalışırsa çalışsın kazanmak için bir yönlendiricinin yardımına gereksinim duyar. Bu bakımdan antrenör sporcularını fiziksel ve psikolojik olarak tanımlayıp kendi sistemine göre şekillendirerek ortaya iyi bir takım çıkmasına katkı sağlayan donanımlı kişidir (Uğur, 2014). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere antrenör; sporun temel taşı olmaktadır. O halde antrenöre ne kadar çok imkan sağlanır ve ne kadar iyi eğitilirse, yetiştireceği bireyler de o kadar performans göstereceklerdir. Bu da ancak iyi hazırlanan ve uygulanan bir antrenör eğitimi programıyla gerçekleştirilebilecektir (Göral, Yıpıcı ve Koç, 1999).

Türkiye'de futbol antrenörleri Türkiye Futbol Federasyonu tarafından açılan kurslar tarafından yetiştirilirken aynı zamanda Türkiye'de antrenörlerin yetiştirilmesi görev ve sorumluluğu; 3289 sayılı yasa uyarınca Gençlik ve Spor Genel müdürlüğü (GSGM) Spor Eğitim Dairesi başkanlığınca ve aynı yasanın 20 maddesine göre üniversite düzeyinde spor eğitimi veren enstitü, bölüm, yüksekokul ve spor akademilerine verilmiştir (İmamoğlu ve Sunay, 1996 akt; Uğur, 2014).

Türkiye Futbol Federasyonu tarafından Ağustos 2018'de güncellenerek yayımlanan Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatına göre federasyon tarafından antrenörlere 18 lisans türü verilmektedir. Bunlar; UEFA PRO Lisansı, UEFA Elit Genç A Lisansı, UEFA A Lisansı, UEFA B Lisansı, TFF A Kaleci Lisansı, TFF B Kaleci Lisansı, TFF Teknik Direktör Lisansı, TFF A Lisansı, TFF B Lisansı, TFF Grassroots C Lisansı, TFF Grassroots Gönüllü Lideri Lisansı, Futsal Antrenörlük Lisansı, Plaj Futbolu Antrenörlük Lisansı, Çocuk Futbolu Antrenörlük Lisansı, Engelli Futbolu Antrenörlük Lisansı, Maç ve Performans Analizi Antrenörü Lisansı, Atletik Performans Antrenörü Lisansı, Oyuncu ve Maç İzleme Antrenörü Lisansıdır.

Türkiye’de futbol kulüplerindeki antrenör lisansları UEFA normlarına göre yeniden düzenlemeye başlamıştır. TFF tarafından verilen antrenör lisanslarının UEFA normlarına uygun olarak yeniden düzenlenmesiyle ilgili açılan güncelleme kurslarında; TFF Teknik Direktör Lisanslı Teknik Adamlara UEFA Pro Lisansı, TFF A Lisanslı Teknik Adamlara UEFA A Lisansı, TFF B Lisanslı Teknik Adamlara UEFA B Lisansı verilmiştir.

Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı, Türkiye profesyonel futbol liglerinde takımların sezonluk sözleşme imzaladıkları teknik adam sayılarının istatistiksel olarak belirlenmesi, son yıllarda futbol antrenörleri sayısını tespit etmek ve bu alanda yapılacak farklı çalışmalara referans olmaktadır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmadaki veriler Türkiye Futbol Federasyonu tarafından yıllık olarak yayımlanan 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 sezonlarına ait faaliyet raporlarından temin edilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1. 2015-2016 Sezonunda Türkiye Futbol Federasyonu’na Kayıtlı Teknik Adam Sayıları

ANTRENÖR LİSANS TÜRÜ	ANTRENÖR LİSANS SAYISI
UEFA Pro Lisans	440
TFF Teknik Direktör	466
UEFA A Lisans	1.694
UEFA B Lisans	3.247
TFF A Lisans	1.859
TFF B Lisans	5.426
TFF Grassroots C Lisans	9.490
TFF D Lisans (Gönüllü Liderlik)	365
TFF E Lisans	11
TFF Profesyonel Kaleci Antrenörü	323 (267 Çift Lisans)
TFF Amatör Kaleci Antrenörü	147 (85 Çift Lisans)

Tablo 1’de 2015-2016 sezonunda Türkiye Futbol Federasyonu’na kayıtlı teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 440 UEFA Pro Lisanslı antrenör kayıtlı görünürken, UEFA A Lisansına sahip antrenör sayısı 1.694, UEFA B Lisansına sahip antrenör sayısı ise 3.247’dir. 9.490 TFF Grassroots C Lisansına sahip antrenörün kayıtlı olduğu görülmektedir.

Tablo 2. 2015-2016 Futbol Sezonu Türkiye Spor Toto Süper Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI
SPOR TOTO SÜPER LİG		18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	35	
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu (yabancı uyruklu)	6	
Profesyonel Takım Antrenörü	95	
Profesyonel Takım Antrenörü (yabancı uyruklu)	6	
Kaleci Antrenörü	51	
Kaleci Antrenörü (yabancı uyruklu)	6	
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	20	
Gençlik Gelişim Antrenörü	197	

Tablo 2’de 2015-2016 sezonunda Spor Toto Süper Ligde yer alan 18 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 18 takımın toplamda 41 (yabancı uyruklu dahil) teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 101 (yabancı uyruklu dahil) teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 57 (yabancı uyruklu dahil) teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 20 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 197 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

Tablo 3. 2015-2016 Futbol Sezonu PTT 1.Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

PTT 1.LİG	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	34	
Profesyonel Takım Antrenörü	54	
Kaleci Antrenörü	48	
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	20	
Gençlik Gelişim Antrenörü	224	

Tablo 3’de 2015-2016 sezonunda PTT 1.Liginde yer alan 18 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 18 takımın toplamda 34 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 54 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 48 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 20 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlusu sözleşmesi ve 224 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

Tablo 4. 2015-2016 Futbol Sezonu Türkiye Spor Toto 2.Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

SPOR TOTO 2.LİG	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI	
		KIRMIZI GRUP	BEYAZ GRUP
		18	18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	70		
Profesyonel Takım Antrenörü	144		
Kaleci Antrenörü	80		
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	39		
Gençlik Gelişim Antrenörü	176		

Tablo 4’de 2015-2016 sezonunda Spor Toto 2.Liginde yer alan kırmızı ve beyaz grupta toplam 36 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 36 takımın toplamda 70 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 144 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 80 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 39 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlusu sözleşmesi ve 176 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

Tablo 5. 2015-2016 Futbol Sezonu Türkiye Spor Toto 3.Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

SPOR TOTO 3.LİG	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI		
		1.GRUP	2.GRUP	3.GRUP
		19	19	19
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	120			
Profesyonel Takım Antrenörü	169			
Kaleci Antrenörü	103			
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	57			
Gençlik Gelişim Antrenörü	161			

Tablo 5’de 2015-2016 sezonunda Spor Toto 3.Liginde yer alan 1. 2. ve 3. grupta toplam 57 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 57 takımın toplamda 120 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 169 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 103 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 57 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 161 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

2015-2016 sezonu faaliyet raporlarına göre; 129 kulüpte 1.915 teknik adama lisans verilmiştir. Ayrıca federasyona kayıtlı 23.457 teknik adam bulunurken bu sayının içinde 114 kadın antrenör bulunmaktadır.

Tablo 6. 2016-2017 Sezonunda Türkiye Futbol Federasyonu'na Kayıtlı Teknik Adam Sayıları

ANTRENÖR LİSANS TÜRÜ	ANTRENÖR LİSANS SAYISI
UEFA Pro Lisans	583
TFF Teknik Direktör	420
UEFA A Lisans	1.898
UEFA B Lisans	3.638
TFF A Lisans	1.784
TFF B Lisans	5.202
TFF Grassroots C Lisans	10.557
TFF D Lisans (Gönüllü Liderlik)	448

Tablo 6'da 2016-2017 sezonunda Türkiye Futbol Federasyonu'na kayıtlı teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 583 UEFA Pro Lisanslı antrenör kayıtlı görünürken, UEFA A Lisansına sahip antrenör sayısı 1.898, UEFA B Lisansına sahip antrenör sayısı ise 3.638'dir. 10.557 TFF Grassroots C Lisansına sahip antrenörün kayıtlı olduğu görülmektedir.

Tablo 7. 2016-2017 Futbol Sezonu Türkiye Spor Toto Süper Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI
SPOR TOTO SÜPER LİG		18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	34	
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu (yabancı uyruklu)	7	
Profesyonel Takım Antrenörü	100	
Profesyonel Takım Antrenörü (yabancı uyruklu)	13	
Kaleci Antrenörü	48	
Kaleci Antrenörü (yabancı uyruklu)	2	
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	18	
Gençlik Gelişim Antrenörü	217	

Tablo 7'de 2016-2017 sezonunda Spor Toto Süper Ligde yer alan 18 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 18 takımın toplamda 41 (yabancı uyruklu dahil) teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 113 (yabancı uyruklu dahil) teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 50 (yabancı uyruklu dahil) teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 18 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 217 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

Tablo 8. 2016-2017 Futbol Sezonu TFF 1.Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI
TFF 1.LİG		18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	41	
Profesyonel Takım Antrenörü	84	
Kaleci Antrenörü	45	
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	18	
Gençlik Gelişim Antrenörü	233	

Tablo 8'de 2016-2017 sezonunda TFF 1.Liginde yer alan 18 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 18 takımın toplamda 41 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 84 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 45 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 18 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 233 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

Tablo 9. 2016-2017 Futbol Sezonu Türkiye Spor Toto 2.Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI	
		KIRMIZI GRUP	BEYAZ GRUP
SPOR TOTO 2.LİG		18	18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	73		
Profesyonel Takım Antrenörü	139		
Kaleci Antrenörü	66		
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	35		
Gençlik Gelişim Antrenörü	238		

Tablo 9’da 2016-2017 sezonunda Spor Toto 2.Liginde yer alan kırmızı ve beyaz grupta toplam 36 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 36 takımın toplamda 73 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 139 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 66 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 35 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 238 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

Tablo 10. 2016-2017 Futbol Sezonu Türkiye Spor Toto 3.Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI		
		1.GRUP	2.GRUP	3.GRUP
SPOR TOTO 3.LİG		19	18	18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	116			
Profesyonel Takım Antrenörü	223			
Kaleci Antrenörü	108			
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	43			
Gençlik Gelişim Antrenörü	165			

Tablo 10’da 2016-2017 sezonunda Spor Toto 3.Liginde yer alan 1. 2. ve 3. grupta toplam 55 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 55 takımın toplamda 116 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 223 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 108 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 43 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 165 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

2016-2017 sezonu faaliyet raporlarına göre; 126 kulüpte 2.063 teknik adama lisans verilmişken federasyona 25.000 teknik adamın kayıtlı olduğu görülmüştür.

Tablo 11. 2017-2018 Sezonunda Türkiye Futbol Federasyonu’na Kayıtlı Teknik Adam Sayıları

ANTRENÖR LİSANS TÜRÜ	ANTRENÖR LİSANS SAYISI
UEFA Pro Lisans	547
TFF Teknik Direktör	413
UEFA A Lisans	1.993
UEFA B Lisans	3.713
TFF A Lisans	1.761
TFF B Lisans	5.162
TFF Grassroots C Lisans	11.848
TFF D Lisans (Gönüllü Liderlik)	1.055

Tablo 11’de 2017-2018 sezonunda Türkiye Futbol Federasyonu’na kayıtlı teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 547 UEFA Pro Lisanslı antrenör kayıtlı görünürken, UEFA A Lisansına sahip antrenör sayısı 1.993, UEFA B Lisansına sahip antrenör sayısı ise 3.713’dir. 11.848 TFF Grassroots C Lisansına sahip antrenörün kayıtlı olduğu görülmektedir.

Tablo 12. 2017-2018 Futbol Sezonu Türkiye Spor Toto Süper Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI
SPOR TOTO SÜPER LİG		18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	36	
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu (yabancı uyruklu)	5	
Profesyonel Takım Antrenörü	111	
Profesyonel Takım Antrenörü (yabancı uyruklu)	15	
Kaleci Antrenörü	54	
Kaleci Antrenörü (yabancı uyruklu)	3	
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	21	
Gençlik Gelişim Antrenörü	178	

Tablo 12’de 2017-2018 sezonunda Spor Toto Süper Ligde yer alan 18 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 18 takımın toplamda 41 (yabancı uyruklu dahil) teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 126 (yabancı uyruklu dahil) teknik adamla profesyonel takım antrenörü sözleşmesi, 57 (yabancı uyruklu dahil) teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 21 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 178 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

Tablo 13. 2017-2018 Futbol Sezonu SPOR TOTO 1.Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI
SPOR TOTO 1.LİG		18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	43	
Profesyonel Takım Antrenörü	103	
Kaleci Antrenörü	54	
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	19	
Gençlik Gelişim Antrenörü	147	

Tablo 13’de 2017-2018 sezonunda Spor Toto 1.Liginde yer alan 18 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 18 takımın toplamda 43 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 103 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 54 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 19 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 147 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

Tablo 14. 2017-2018 Futbol Sezonu TFF 2.Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI	
		KIRMIZI GRUP	BEYAZ GRUP
TFF 2.LİG		18	18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	85		
Profesyonel Takım Antrenörü	145		
Kaleci Antrenörü	84		
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	39		
Gençlik Gelişim Antrenörü	185		

Tablo 14’de 2017-2018 sezonunda Spor Toto 2.Liginde yer alan kırmızı ve beyaz grupta toplam 36 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 36 takımın toplamda 85 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 145 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 84 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 39 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 185 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

Tablo 15. 2017-2018 Futbol Sezonu TFF 3.Liginde Takımların Sözleşme İmzaladıkları Teknik Adam Sayıları

	TEKNİK ADAM SAYISI	TAKIM SAYISI		
		1.GRUP	2.GRUP	3.GRUP
TFF 3.LİG		18	18	18
Profesyonel Takım Teknik Sorumlusu	111			
Profesyonel Takım Antrenörü	230			
Kaleci Antrenörü	109			
Gençlik Gelişim Teknik Sorumlusu	39			
Gençlik Gelişim Antrenörü	145			

Tablo 15’de 2017-2018 sezonunda Spor Toto 3.Liginde yer alan 1. 2. ve 3. grupta toplam 54 takımın sözleşme imzaladıkları teknik adam sayıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 54 takımın toplamda 111 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi, 230 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi, 109 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi, 39 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 145 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmeleri imzaladığı görülmektedir.

2017-2018 sezonu faaliyet raporlarına göre; 126 kulüpte 1.958 teknik adama lisans verilmiştir. Ayrıca federasyona kayıtlı 26.492 teknik adam bulunurken bu sayının içinde 240 kadın antrenör bulunmaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı Türkiye profesyonel futbol liglerinde yer alan takımların sezon içerisinde sözleşme imzaladıkları teknik adam sayılarını istatistiksel olarak değerlendirmek ve Türkiye’de kayıtlı futbol antrenörlerinin lisanslarına göre sayılarını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye Futbol Federasyonu’nun (TFF) yıllık olarak yayımladığı 2015-2016, 2016-2017 ve 2017-2018 sezonlarına ait faaliyet raporları incelenmiştir. Bu sezonlar incelendiğinde 18 takımın yer aldığı Spor Toto Süper Lig’inde son 3 sezonda da takımların sezon içerisinde toplam 41 teknik adamla (yabancı uyruklu dahil) profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2.27 teknik adamın düştüğü görülmüştür. 18 takımın sözleşme imzaladığı profesyonel takım antrenör sayıları incelendiğinde 2015-2016 sezonunda toplam 101 teknik adamla (yabancı uyruklu dahil) profesyonel takım antrenörü sözleşmesi imzaladığı takım başına ortalama 5.61 teknik adamın düştüğü görülmüştür. 2016-2017 sezonunda toplam 113 teknik adamla (yabancı uyruklu dahil) profesyonel takım antrenörü sözleşme imzalanırken takım başına ortalama 6.27 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonunda ise takımların toplam 126 teknik adamla (yabancı uyruklu dahil) profesyonel takım antrenörü sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 7 teknik adamın düştüğü görülmüştür. Süper ligde imzalanan kaleci antrenör sözleşme sayıları incelendiğinde; 2015-2016 sezonunda Spor Toto Süper Lig’inde takımlar toplamda 57 teknik adamla (yabancı uyruklu dahil) kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 3.16 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonunda Spor Toto Süper Lig’inde takımlar toplamda 50 teknik adamla (yabancı uyruklu dahil) kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2.77 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonunda ise Spor Toto Süper Lig’inde takımlar toplamda 57 teknik adamla (yabancı uyruklu dahil) kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 3.16 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. Spor Toto Süper Lig’de takımların altyapılarında imzaladıkları teknik adam sözleşme sayıları incelendiğinde 2015-2016 sezonunda takımların 20 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı 197 teknik adamla ise gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı tespit edilerek takım başına ortalama 10.94 teknik adamın düştüğü görülmüştür. 2016-2017 sezonunda takımların 18 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı yani sezona başladıkları teknik adamlarla sezonu bitirdikleri tespit edilip 217 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 12 teknik adamın düştüğü görülmüştür. 2017-2018 sezonun da ise takımların toplamda 21 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı tespit edilip 178 teknik adamla ise gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı takım başına ortalama 9.88 teknik adamın düştüğü görülmüştür. Süper ligin ardından bir alt lig olan ve yine 18 takımın mücadele ettiği 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 sezonlarındaki 1.ligler incelendiğinde; 2015-2016 sezonunda PTT 1.Lig’inde takımların toplam 34 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 1.88 teknik adamın düştüğü görülmüştür. 2016-2017 sezonu TFF 1.Lig’inde takımlar 41 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi

imzaladığı, takım başına ortalama 2.27 teknik adam olarak tespit edilirken 2017-2018 sezonu Spor Toto 1.Lig'inde takımlar 43 teknik adamla sözleşme imzaladığı ve takım başına ortalama 2.38 teknik adam düştüğü görülmüştür. 2015-2016 sezonunda PTT 1.Lig'inde 18 takım toplamda 54 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi imzalarken takım başına ortalama 3 teknik adamın düştüğü görülmüştür. 2016-2017 sezonu TFF 1.Lig'inde 18 takımın toplamda 84 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 4.66 teknik adamın düştüğü görülmüştür. 2017-2018 sezonu Spor Toto 1.Lig'inde ise 18 takımın toplam 103 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 5.72 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 1.Liglerde takımların imzaladığı kaleci antrenör sözleşmeleri incelendiğinde 2015-2016 sezonu PTT 1.Lig'inde 18 takımın toplam 48 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2.66 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu TFF 1.Lig'inde 18 takımın toplam 45 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2.5 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonu Spor Toto 1.Lig'inde ise 18 takımın toplamda 54 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 3 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 1.liglerde takımların altyapı antrenör sayıları incelendiğinde 2015-2016 sezonu PTT 1.Lig'inde 18 takımın toplamda 20 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi ve 224 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı görülüp takım başına 12.44 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu TFF 1.Lig'inde 18 takımın 18 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı ve 233 teknik adamlarda gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı görülüp ve takım başına ortalama 12.94 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonu Spor Toto 1.lig'inde ise 18 takımın 19 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı ve 147 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı görülmüş ve takım başına ortalama 8.1 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 sezonlarında 2. Ligler incelendiğinde; 2015-2016 sezonunda Spor Toto 2.Lig'inde kırmızı ve beyaz grupta toplam 36 takımın mücadele ettiği bu takımların toplam 70 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı, takım başına ortalama 1.94 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu Spor Toto 2.Lig'inde kırmızı ve beyaz grupta toplam 36 takımın mücadele ettiği ve takımların toplamda 73 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı takım başına ortalama 2.02 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonu TFF 2.Lig'inde kırmızı ve beyaz grupta toplam 36 takımın mücadele ettiği ligde 36 takımın toplam 85 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2.3 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2. Liglerde imzalanan profesyonel takım antrenör sözleşme sayılarına incelendiğinde; 2015-2016 sezonunda 36 takımın toplamda 144 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 4 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu incelendiğinde 36 takımın toplamda 139 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 3.86 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonunda ise 36 takımın toplamda 145 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 4 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2.Liglerde imzalanan kaleci antrenör sözleşme sayıları incelendiğinde; 2015-2016 sezonunda 36 takımın 80 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2.2 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu 36 takımın toplam 66 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 1.8 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonun da ise takımlar toplamda 84 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2.3 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. Son 3 sezonda 2.lig'de takımların altyapılarda imzaladığı teknik adam sözleşme sayılarına bakıldığında 2015-2016 sezonu Spor Toto 2.Lig'inde 36 takım toplam 39 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi, 176 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 4.8 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu Spor Toto 2.Lig'inde 36 takımın toplamda 35 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi, 238 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 6.6 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonun da ise 36 takımın toplam 39 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı, 185 teknik adamla gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 5.1 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 sezonlarında 3. Ligler incelendiğinde; 2015-2016 sezonun Spor Toto 3.Lig'inde 1. Grup, 2. Grup ve 3. Grupta toplam 57 takımın mücadele ettiği bu takımların sezon süresince toplam 120 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2.1 teknik

adam düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu Spor Toto 3.Lig’inde 3 grupta toplam 55 takımın mücadele ettiği ve bu takımların toplamda 116 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2.1 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonu TFF 3.Lig’inde ise 3 grupta 54 takımın mücadele ettiği ve bu takımların toplamda 111 teknik adamla profesyonel takım teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2015-2016 sezonunda Spor Toto 3.Lig’inde toplam 57 takımın 169 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2,96 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu Spor Toto 3.Lig’inde 55 takımın toplamda 223 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 4 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonu TFF 3.Lig’inde ise 54 takımın toplamda 230 teknik adamla profesyonel takım antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına 4,25 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. Son 3 sezonda 3.liglerde takımların imzaladığı kaleci antrenör sözleşme sayıları incelendiğinde 2015-2016 sezonu Spor Toto 3.Lig’inde 57 takımın toplamda 103 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 1.8 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu Spor Toto 3.Lig’inde ise 55 takımın toplamda 108 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 1.96 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonu TFF 3.Lig’inde ise 54 takımın toplamda 109 teknik adamla kaleci antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 2 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 3.liglerde altyapıda sözleşme yapılan teknik adam sayıları incelendiğinde; 2015-2016 sezonu Spor Toto 3.Lig’inde 57 takımın toplamda 57 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı 161 teknik adamla da gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı görülüp takım başına ortalama 2.82 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir. 2016-2017 sezonu Spor Toto 3.Lig’inde 55 takımın toplamda 43 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı, 165 teknik adamla da gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı ve takım başına ortalama 3 teknik adamın düştüğü tespit edilmiştir. 2017-2018 sezonu TFF 3.Lig’inde ise 54 takımın 39 teknik adamla gençlik gelişim teknik sorumlu sözleşmesi imzaladığı, 145 teknik adamla da gençlik gelişim antrenör sözleşmesi imzaladığı görülüp takım başına ortalama 2.68 teknik adam düştüğü tespit edilmiştir.

Çoban ve diğ. (2003)’e göre; 1999 yılında antrenör sayısı 37 branşta 13.976 iken Türkiye Futbol Antrenörleri Dernek’inin (TÜFAD) 2001 yılı verilerine göre sadece futbol branşında Türkiye’de A Lisanslı antrenör sayısı 2.795, stajyer antrenör sayısı 3.187, kaleci antrenörü sayısı 206 ve toplam antrenör sayısı da 6.899 olduğu görülmektedir. 2007 yılı Mayıs ayı verilerine göre; Türkiye’de 845 teknik direktör lisansına sahip antrenörün yanı sıra, 3.094 (A) kursu, 3.361 (B) kursu, 6.317 amatör ve 303 tane de kaleci antrenörü olmak üzere toplam 13.920 antrenörün bulunurken bu sayı 2012 itibarı ile TÜFAD yetkililerince bildirilen rakam ile toplam 19.980’ e ulaşmıştır (Uğur, 2014). Son 3 sezondaki faaliyet raporları incelendiğinde 2015-2016 sezonu faaliyet raporuna göre Türkiye Futbol Federasyonu’na kayıtlı 23.457 futbol antrenörü bulunurken bu sayının içindeki kadın antrenör sayısı ise sadece 114’dür.2016-2017 faaliyet raporlarına göre ise 25.000 kayıtlı futbol antrenörü bulunurken 2017-2018 sezonu son faaliyet raporuna göre bu sayı 26.492’ye ulaşmıştır. Aynı şekilde son faaliyet raporunda belirtilen kadın futbol antrenör sayısı ise belirtilen toplam sayının içinde sadece 240’dır.

Bu çalışmada Türkiye profesyonel futbol liglerinde mücadele eden takımların son 3 sezonda imzaladığı teknik adam sözleşmelerinin sayıları istatistiksel olarak tespit edilmiştir. Türkiye’de futbol antrenör sayısı geçmişten günümüze gelerek ve son olarak 2017-2018 sezonu faaliyet raporlarındaki antrenör sayıları paylaşılmıştır. Bu çalışmadaki bütün verilerin gelecekte yapılabilecek futbol branşındaki çalışmalara referans olabileceği ve futbolun tüm paydaşlarının yararlanabileceği düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- ALTIÖK M., (2017). *Futbolda eril söylem ve bunun televizyon futbol tartışma programlarına yansımaları: yenilsen de yensen de ve beyaz futbol örnekleri*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı
- ÇOBAN B., YILDIRIME., DEVECİÖĞLU S., (2003). Amatör Spor Kulüplerinin Yönetim Problemleri ve Çözüm Önerileri, *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi*, Ankara
- DONUK B., şENDURAN F.S., (2006). Futbolun Anatomisi, Ötüken Neşriyat, İstanbul

- ERDOĞAN İ., (2008). Futbol ve futbolu inceleme üzerine, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, sayı: 26, s: 1-58
- İMAMOĞLU A.F., SUNAY H., (1996). Türkiye’de Antrenör Eğitim Programlarının Etkinliği. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:1 S:3 S.66-82, Ankara
- İNAL A.N.,(2004). Futbolda Eğitim Öğretim, s.19, Nobel Yayınevi, Ankara
- GÖRAL M., YIPICI A.K., KOÇ H., (1999). Antrenör Eğitim, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S:2, 273-290
- GÜNAY M., YÜCE İ. A., (2008). Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri, Gazi Kitabevi, 3. Baskı, Ankara.
- ÖZSOY S. (2011). Spor gazetelerinin başlıklarında militarist ve şiddet içerikli metaforlar, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Sayı:1
- UĞUR H., (2014). 2012-2013 yılı Türkiye futbol liglerinde görev yapan faal futbol antrenörlerinin bazı sosyo-demografik özelliklerinin tükenmişlik düzeyleri ile ilişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
- YERLİSU T. (2007). Profesyonel futbol takımlarında görev yapan antrenörlerin iş doyum düzeylerinin değerlendirilmesi, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, S:4, 43-55
- YETİM A.A., (2016). Sporda Etkili İletişim, Spor Yayınevi ve Kitapevi, Ankara